

ДО 70-РІЧЧЯ МИХАЙЛА ПЕТРОВИЧА КУЧЕРИ

21 листопада 1992 р. виповнюється 70 років одному із старійших співробітників ІА АН України, доктору історичних наук Михайлу Петровичу Кучері.

Ювіляр народився у с. Березівці Наровлянського р-ну, що на Гомельщині, у сім'ї білоруських селян. У червні 1941 р., закінчивши середню школу, М. П. Кучера мріяв вступити до лісотехнічного вузу, але війна стала цьому на заваді. В липні 1941 р. він був мобілізований до лав Червоної Армії. Брав участь у боях з фашистськими загарбниками у складі інженерно-саперних частин на Західному, Брянському і Другому Білоруському фронтах. Захищав Москву, звільняв у 1944-1945 рр. свою Білорусію, а також Польщу, де й зустрів Перемогу. Про особисту мужність свідчать бойові нагороди: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги» (двічі), «За оборону Москви», «За звільнення Варшави», «За перемогу у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 рр.». М. П. Кучеру вшановано також і урядовими нагородами Польщі: «Срібною медаллю заслуженим на полі слави», «За Варшаву», «За перемогу». Після демобілізації наприкінці 1946 р. він у 1947—1952 рр. навчається на історичному факультеті Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Будучи студентом, бере активну участь у роботі експедицій Інституту археології по дослідженню пам'яток матеріальної культури різних епох. Поступово сформувалося коло його наукових інтересів, тісно пов'язане з давньоруською тематикою.

Закінчивши з відзнакою університет, у 1952—1953 рр. М. П. Кучера навчається в аспірантурі при Інституті археології АН УРСР.

Упродовж 50-х — на початку 60-х рр. М. П. Кучера керує роботою археологічних загонів по дослідженню давньоруських та пізньосередньовічних укріплених поселень у Побужжі, Пороссі, Придніпров'ї. Польову роботу він гармонійно поєднував з науково-аналітичною (рис. 1). У 1960 р. захистив кандидатську дисертацію, присвячену історичній інтерпретації та аналізу археологічного матеріалу багатолітніх різночасових досліджень давньоруського

Рис. 1. На розкопках Пліснеська (1953 р.): Крайній справа М. П. Кучера, крайній зліва В. К. Гончаров.

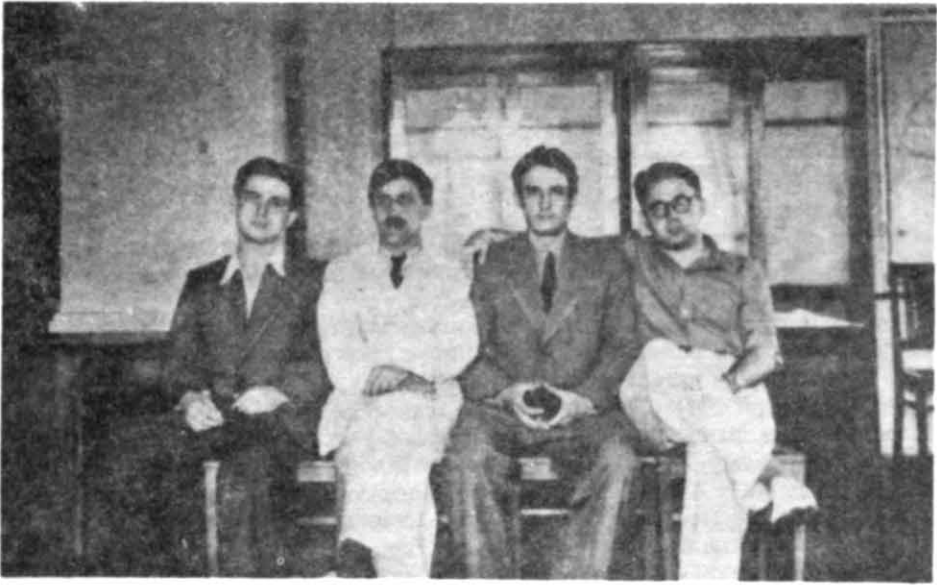

Рис. 2. Зліва направо: М. М. Шмаглій, М. Ю. Брайчевський, М. П. Кучера, Р. О. Юра.

літописного міста Пліснеська. З-під пера вченого виходять десятки праць, тісно пов'язаних із загальним вивченням давньоруських укріплених центрів.

М. П. Кучері належить пріоритет серед вітчизняних вчених у виділенні та опису надзвичайно інформативно важливої для середньовічної археології групи керамічних виробів XIV—XV ст., яку попередні дослідники не відрізняли від власне давньоруської і датували XII—XIII ст. Це дало змогу датувати пізньосередньовічні комплекси на території України (рис. 2).

У 60—70-х рр. М. П. Кучера бере активну участь у написанні й редагуванні III тому «Археології Української РСР». У 1977 р. за цю працю вчений удостоєний високого звання лауреата республіканської Державної премії.

З 1974 по 1976 р. М. П. Кучера очолював відділ польових досліджень Інституту археології. Саме на цей період припадають найбільш інтенсивні експедиційні роботи вченого, який за дорученням Ради Міністрів та Президії Академії наук республіки приступає до вивчення загадкових земляних споруд, відомих під назвою Змієвих валів. За десятиліття копійки та сумлінної праці, поєднаної з вивченням величезного обсягу писемних джерел, М. П. Кучері вдалося переконливо довести, що згадані вали є фортифікаційними спорудами періоду Київської Русі. Концепція М. П. Кучери знайшла загальне визнання серед найавторитетніших вчених при захисті ним докторської дисертації, присвяченої проблемі Змієвих валів (1988 р.).

Перу вченого належить близько 80 наукових праць. Найважливішими серед них є монографії «Змієвы валы Среднего Поднепровья» (К., 1987), «Древнерусские поселения Среднего Поднепровья» (колектив авторів. К., 1984), а також ґрунтовне дослідження «Древній Пліснеськ» (АП.— 1962.— Т. XII).

З 1990 р. М. П. Кучера — консультант сектору давньоруської та середньовічної археології. Цю роботу М. П. Кучера і понині поєднує з активними науковими польовими пошуками. Він є керівником загону, який у с. Суботіві Черкаської обл. веде дослідження на місці маєтку гетьмана Богдана Хмельницького. Кінцевою метою цих робіт має бути реставрація та музеєфікація архітектурно-археологічного вигляду родового гнізда славного сина України.

Співробітники Інституту археології АН України щиро вітають ювіляра з його 70-річчям та 40-річчям наукової діяльності, зичать йому щастя, здоров'я, довгих років життя, а також нових славних звершень на ниві улюбленої дисципліни.